

Järvemuda ja meremuda



Järvesetted hakkasid Eestis kujunema juba hilisjäajal, 10 000 - 12 000 aastat tagasi. Tänapäevaks on mitmete järvede mudalasundi paksus üle 10 m.

Eesti järvemudade uurimine sai alguse 19. sajandil Tartu Ülikoolis (L. zur Mühlen, M. zur Mühlen).

Järvemuda ehk sapropeel on magedaveelises veekogus kuhjunud kolloidse struktuuriga sete, mis sisaldab terrigeense ja biokeemilise päritoluga karbonaatset materjali ning mille kuivainest vähemalt 15% moodustab orgaaniline aine. Järvemudaleiukohana käsitletakse setet, milles mudalasundi paksus on vähemalt 1 meeter. Taimede ja loomade jäänuste ning mineraalaine ümberkujundamisel setteks on oluline osa mikroorganismidel. Mudalasundi kihiline struktuur moodustub setete kujunemise käigus mikrobioloogiliste ning bio- ja geokeemiliste protsesside tulemusena.

Esimesed andmed Eesti **meremudade** kasutamisest raviotstarbel pärinevad 19. sajandi algusest. Saarlased kasutasid liigesehaiguste ravimiseks muda mähiseid ja vanne. Aegamööda hakkas nende mudade kuulsus levima ja 1825. aastal avaldati esimene uurimus Rootsiküla lahe mudade füüsikalise-keemilistest omadustest. Oluliselt määrab ravimudade omadusi nende orgaanilise materjali sisaldus. On oletatud, et Lääne-Eesti ja saarte piirkonnas mudade lamamiseks olevatel Siluri ajastu lubjakivi- ja dolomiidikihtidel on mudade tekkimises eriline osa. Nimelt ei leidu mujal nii vääveliühendite ja väävelvesiniku poolest rikast muda, kui Eesti maardlates.

Meremudad esinevad madalais, sügavalt maismaasse tungivais lehtedes või ka endistes merelahtedes. Harvemini esinevad mudad lahtiste randade läheduses. Veekihi paksus muda peal kui ka mudakihi enda paksus võivad kõikuda mõnekümne sentimeetri ja paari meetri vahel. Värskest on meremuda musta, tumehalli või roheka värvusega ja väävelvesiniku lõhnaga. See lõhn haihtub õhus seismisel. Veesisaldus mudas on eri leiukohtades erisugune ja kõigub 60-93% vahel. Ülejäänud kuivaines on orgaanilist materjali 11-34%.

Tervisemuda meditsiiniline mõju põhineb peamiselt tema füüsikalisel omadusel: suur soojamahtuvus ja väike soojajuhtivus, mis koos peenplastilisusega avaldavad nahale mehhaanilist ergutavat mõju, mida võib võrrelda teatud massaažiga.